

انه لقران کریم فی کتاب مکنون لا یمسه الا المطهرون.

مستحضرید در خدمت قرآن هستیم به آیه 83 رسیدیم. در نشست امروز تکه ای که مورد بحث است 4 آیه است یعنی از آیه 83 تا 86؛ در این 4 آیه قرآن دوباره به داستان بنی اسرائیل و پیمانی که از آنها گرفته شده و شکستن پیمان توسط آنها و آثار پیمان شکنی اشاره می کند. مستحضرید در اینجا صرفاً نمی خواهیم بحث تاریخی داشته باشیم بلکه می خواهیم از باب روایتی که می فرماید: آنچه بر بنی اسرائیل می گذرد بر امت اسلام نیز می گذرد بحث نماییم. ما بیشتر در صدد بیان نکات معرفتی، اجتماعی و اخلاقی هستیم و لذا ما خیلی سراغ صرف و نحو و... نمی رویم چون این کارها انجام شده است ما بیشتر نکاتی را که مطرح نشده است یا خوب مطرح نشده را بیان می کنیم.

آیه 83

و از اخذنا میثاق بنی اسرائیل (معمولاً وقتی آیه با از شروع می شود یک اذکر در تقدیر می گیرند یا منوی می گیرند یعنی پیغمبرم، مسلمان ها یاد کنید آن دوران را؛ برخی از مترجمین نوشته اند پیغمبرم به یاد بیاور) به یاد بیاور زمانی که از بنی اسرائیل میثاق گرفتیم. در اینجا باید ببینیم میثاق چه بوده است. قبلاً هم میثاق از بنی اسرائیل مطرح شده بود اما نگفته بود میثاق چه بوده است اما در این آیه (آیه 83 و 84) متعلق میثاق را بیان می کند. در اینجا 7 چیز به عنوان متعلق میثاق بیان شده است. 1. لاتعبدون الا الله 2. و بالوالدین احسانا و ذی القربی و الیتامی و المساکین 3. و قولوا للناس حسنا 4. و اقموا الصلاة 5. و اتوا الزکاة 6. و از اخذنا میثاقکم لا تسفکون دمائمکم 7. و لاتخرجون انفسکم من دیارکم. توضیح بند اول (لا تعبدون الا الله)، توحید در عبادت در راس هرم است اینگونه نباشد که یک روز بت بپرسید یک روز گوساله و...

و بالوالدین احسانا ... اهل منبر در اینجا مانور داده اند که احسان به والدین در کنار توحید در عبادت قرار گرفته است و این اهمیت احسان را می رساند. توجه کنید والدین یک مصداق ظاهری دارد و یک مصداق باطنی، مصداق ظاهری همین پدر و مادر است اما در ذیل آیه 36 سوره نساء: و اعبدا لله و لا تشرکوا به شیئاً (اینجا توحید در همه شئون «شرک در استعانت، شرک در استمداد و...» را مطرح می کند اما در میثاق بنی اسرائیل به نظر می رسد نفی شرک علی الاطلاق نبوده است. خلیفه دوم 70 بار به این مضمون گفت لولا علی لهلک عمر؛ گرچه این حرفش درست بود اما به ما گفته اند شما نگویند اگر فلانی نبود من هلاک می شدم تعبیر درست این است بگویی اگر خداوند علی را بر سر راه من قرار نمی داد من هلاک می شدم. در تعبیر باید دقت کرد که بوی توحید بدهد. حضرت رسول هنگام اعزام امیرالمومنین علیه السلام به یمن فرموده اند: لان یهدی بک رجلا ... یعنی هادی خداست و شما ابزار هدایت هستید. محیی و ممیت خدا است اما به دست عیسی مسیح به دست ائمه علیهم السلام، اگر اینگونه بگوییم درست تعبیر کرده ایم.

در این ماه رمضان جریان های غلو که عوام پسند هم هست مطرح می شد. چه اشکالی دارد بگوییم خداوند به خاطر امام رضا علیه السلام این کار را می کند و... چرا می گوییم هو هو) و بالوالدین احساناً: ذیل این آیه یک مصداق باطنی هم معرفی شده است امام باقر و امام صادق علیهما السلام می فرمایند: والدین، رسول خدا و امیر المومنین علیهما السلام هستند.

اگر این طور معنا کنیم لا تعبدون الا الله، توحید است و بالوالدین احسانا نبوت و امامت است. توضیح بند سوم: و قولوا للناس حسناً، مراد از ناس همه افراد هستند. البته مراد از قول فقط قول لفظی نیست بلکه سنت رفتاری هم اینچنین است. دلیلی ندارد که انسان بخواهد با تشر و ناسزا با دیگران برخورد کند. دیشب داشتیم مطالعه می کردم علمای ما (صاحب شرائع) در فقه مطرح کرده اند آیا مسلمان می تواند مالش را وقف کلیسا بکند

وقف اهل ذمه بکند؟ و... بعد اشکال شده مگر وقف نباید به قصد قربت باشد؟ پاسخ داده اند بله کسی که وقف می کند باید قصد قربت داشته باشد نه کسی که از مال وقفی استفاده می کند. جالب است در فقه 1000 سال پیش که فقه تقابل بود چنین فتوایی صادر شده است الان در دوران تعامل هستیم اما 1000 سال پیش دوران تقابل بود.

توضیح بند چهارم: و اقيموا الصلاة: نماز را به پا دارید. در تفسیر تسنیم یک تعبیر جالبی است می گوید چرا فرموده نماز را به جا آرید نگفته بخوانید و... پاسخ داده اند نماز عمود دین است ستون را به پا می دارند نه اینکه بخوانند.

توضیح بند پنجم: و آتوا الزکاة: آیه از میثاق بنی اسرائیل شروع شد بعد رسید به آتوا الزکاة سپس هم می فرماید ثم تولیتیم... آیا نباید می گفت تولوا؟ باید می گفت آنها پشت کرده اند(عملاً) و اعراض کردند(قلباً) نه اینکه بفرماید تولیتیم پاسخ: تولیتیم خطاب به یهودیان عصر پیغمبر باشد خدا می فرماید: ما این میثاق ها را از بنی اسرائیل گرفتیم اما یک عده از شما پشت کردید. اتفاقاً در شان نزول این آیات گفته اند بنی قریظه و بنی نظیر مورد این آیه اند. اگر این طور بگوییم با سیاق تناسب دارد و لازم نیست بحث التفات از غیبت به خطاب را مطرح کنیم.

توضیح بند ششم: لا تسفکون دماءکم یعنی خون همدیگر را نریزید.

توضیح بند هفتم: و لا تخرجون انفسکم من ديارکم، خودتان را از خانه های خود بیرون نکنید شما هم قبول کردید و انتم تشهدون شما شاهد و ناظر بودید. شما هم همدیگر را کشدید بنی قریظه و بنی نظیر با هم اختلاف داشتند با اینکه هر دو یهودی بودند بنی قریظه با یکی از طوائف مشرک هم پیمان شد و بنی نظیر با طائفه مشرک دیگر. طایفه ای که با او پیمان شده بود طرف مقابل را می کشد. و طرف مقابل این طرف را می کشد قرآن می فرماید: شما قرار بود همدیگر را نکشید دریه در نکنید.

استاد: قرآن نمی فرماید: لا تسفکون دماء همدیگر را بلکه می گوید خون خود را نریزید. ما در محاورات می گوییم دو ملت مسلمان نباید خون همدیگر را بریزید و... به نظر می رسد قرآن می خواهد اصل جامعه شناسانه ای را مطرح کند قرآن می خواهد به جوامعی که اصول مشترک دارند نگاه واحدی بکند. یعنی این ها فکر می کنند همدیگر را می کشند اما دارند خود را می کشند اگر دو گروه از حوزه به جان هم بیفتند فکر می کنند همدیگر را می زنند بلکه خودشان را می زنند. اگر این پیام های اجتماعی و سیاسی از قرآن برداشت شود به نظر شما آیا ما اینقدر دعوا خواهیم داشت در نظام اسلامی در حوزه و... در یک کنفرانس بین المللی در تهران بود من هم یکی از سخنران ها بودم قبل از من یکی از بزرگان حوزه و دانشگاه صحبت کرد و گفت چه وضعیتی است که بین مسلمانان است که همدیگر را به نام خدا می کشند و... یک نفر در گوش من گفت مهمان های خارجی می گویند همدیگر را نکشید به ما چه ربطی دارد ما که دعوا نداریم. ما که بین مسیحیت الان همدیگر را نمی کشیم. متأسفانه سایت های شیعه فقط همدیگر را می زنند ولی بقیه این طور نیستند.

باید بحث شود آیا جامعه وحدت شخصی دارد یا جامعه متشکل از افراد است؟ این ها بحث های خوبی است که باید پیگیری شود.

الحمد لله رب العالمین